کوتاه دیپلماسی

دیدار محرمانه ظریف با مراجع عظام تقلید

● **فارس:** محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه، دیروز با حضور در قم با حضرات آیات مکارم‌شیرازی و وحیدخراسانی، مراجع عظام تقلید، دیدار و گفت‌وگو کرد. او با حضور در دفاتر حضرات آیات وحیدخراسانی و مکارم‌شیرازی با ایشان دیدار و گزارشی از روند فعالیت‌های وزارتخانه متبوع،تحولات منطقه و... ارائه کرد. گفتنی است این دیدارها بدون حضور خبرنگاران و محرمانه برگزار شد.

آمادگی مسکو برای تحویل بخش دوم سامانه «اس-۳۰۰»

● **ایسنا:** الکساندر فومین، رئیس خدمات فدرال برای همکاری‌های نظامی روسیه گفته این کشور آماده است دومین بخش از سامانه دفاعی موشکی «اس-۳۰۰» را به‌زودی به ایران تحویل دهد. تهران و مسکو اولین‌بار در سال ۲۰۰۷ قرارداد خرید سامانه دفاعی موشکی «اس-۳۰۰» را امضا کردند؛ اما رئیس‌جمهور وقت روسیه به‌دلیل فشارهای غرب و رژیم صهیونیستی به این بهانه که این قرارداد، قطع‌نامه‌های شورای امنیت سازمان ملل علیه ایران را نقض می‌کند، اجرای این قرارداد را به حالت تعلیق درآورد. ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهور روسیه، سال گذشته ممنوعیت تحویل این سامانه دفاعی به ایران را لغو کرد، ازاین‌رو تهران و مسکو رایزنی‌ها برای انعقاد قرارداد جدید را آغاز کردند. روسیه اولین محموله از سامانه دفاعی موشکی «اس-۳۰۰» را به ایران تحویل داده است.

توصیه سخنگوی وزارت خارجه به «ابوالغیط»

● **شرق:** بهرام قاسمی، سخنگوی وزارت امور خارجه، در واکنش به اظهارات احمد ابوالغیط، دبیر کل جدید اتحادیه عرب، مواضع او درباره ایران را عجولانه و غیرسازنده خواند. به گزارش مرکز دیپلماسی عمومی و رسانه‌ای وزارت امور خارجه، او افزود: به آقای دبیر کل توصیه می‌کنیم کارنامه گذشته اتحادیه عرب را بیشتر بررسی کنند و از فرافکنی درباره مشکلات منطقه و جهان اسلام بپرهیزند. قاسمی ادامه داد: درحالی‌که اتحادیه عرب براساس منشور خود باید به حل‌وفصل بحران میان اعضای خود از راه‌های مسالمت‌آمیز کمک کند، از تهاجم نظامی یک کشور عرب علیه کشور عرب دیگر حمایت و تجاوز و برادرکشی را تأیید کرده است. سخنگوی وزارت امور خارجه یادآور شد: تکرار مواضع بی‌اساس، در واقعیت‌های موجود منطقه تغییری ایجاد نمی‌کند و ضروری است امت اسلامی بر خطر مشترک علیه جهان اسلام؛ یعنی صهیونیست‌های اشغالگر و گروه‌های تکفیری-تروریستی تمرکز کنند.

معاهده انتقال محکومان بین تهران و توکیو

● **ایلنا:** وزارت امور خارجه ژاپن در بیانیه‌ای از مبادله یادداشت‌های دیپلماتیک برای لازم‌الاجراشدن معاهده بین ژاپن و جمهوری اسلامی ایران در زمینه انتقال محکومان به حبس خبر داد. در این بیانیه آمده است: در ۱۳ تیر ۱۳۹۵ (سوم جولای ۲۰۱۶) یادداشت‌های دیپلماتیک برای لازم‌الاجراشدن معاهده بین ژاپن و جمهوری اسلامی ایران در زمینه انتقال محکومان به حبس که در دی‌ماه ۱۳۹۳ (ژانویه ۲۰۱۵) به امضا رسید، در تهران مبادله شد. بنا بر این معاهده در ۱۲ مرداد ۱۳۹۵ (دوم آگوست ۲۰۱۶) (۳۰ روز پس از تاریخ مبادله یادداشت‌های دیپلماتیک) لازم‌الاجرا خواهد شد.

مرحله جدید بحران در بحرین از نگاه «امیرعبداللهیان»

● **ایلنا:** حسین امیرعبداللهیان، سفیر اسبق ایران در بحرین، در واکنش به امضای لغو تابعیت شیخ عیسی قاسم از سوی پادشاه بحرین، گفت: این تصمیم بخشی از نتایج اتکای حاکمان بحرین به بیگانگان و روابط پنهان منامه با رژیم صهیونیستی است. او اظهار کرد: اقدام پادشاه بحرین در امضای لغو تابعیت شیخ عیسی قاسم، بی‌تردید این کشور را وارد مرحله‌ای جدید از بحران داخلی و رویارویی با مردم خواهد کرد. در دیدارهایم با آیت‌الله عیسی قاسم در دوره سفارت در بحرین، به‌وضوح دریافتم که او روحانی فهیم، عالمی جلیل‌القدر، مبارزی نستوه و قویا معتقد به راهکار دموکراتیک است. امیرعبداللهیان اقدام پادشاه بحرین در امضای لغو تابعیت یکی از اصیل‌ترین اتباع بحرین را سبب تشدید شکاف میان مردم و حکومت دانست و گفت: به نظر می‌رسد این تصمیم‌ها بخشی از نتایج اتکای حاکمان بحرین به بیگانگان و روابط پنهان منامه با رژیم صهیونیستی است که آل خلیفه را به‌شدت متضرر خواهد کرد. معاون سابق امور عربی و آفریقای وزارت امور خارجه، تأکید کرد: حکومت بحرین بداند که راهکار در این کشور صرفا سیاسی است و این روش‌های ناکارآمد کمکی به رفع بحران واقعی موجود میان مردم و حکومت نخواهد کرد. آل خلیفه باید به مردم کشورش تکیه کند.

سالگرد یک رخداد مغفول دیپلماتیک

قطع رابطه با اسرائیل به دستور مصدق

آرزو فرشید: در سال‌های اخیر آن‌قدر ماجرای درگیری اعراب و اسرائیل و آنچه در غزه می‌گذرد، پررنگ و مهم شده که دیگر چندان به یاد نداریم اصل اختلافات منجر به قطع رابطه از کِی و چطور آغاز شد. ۲۷ سال پیش از پیروزی انقلاب اسلامی بود که دکتر محمد مصدق در جریان مبارزات ضداستعماری خود، به سوی تقویت رابطه با کشورهای عربی رفت و در ۱۶ تیرماه ۱۳۳۰ با فراخواندن نمایندگان ایران از تل‌آویو روابط سیاسی و دیپلماتیک خود را با اسرائیل قطع کرد.

موضوع قطع رابطه سیاسی را نمی‌توان بدون درنظرگرفتن روند به‌رسمیت‌شناختن این رژیم در دوران پهلوی (دولت ساعد) و در قالب طرح دوفاکتو، بررسی کرد. ایران به عنوان دومین کشور و بعد از ترکیه، رژیم صهیونیستی را به رسمیت شناخته بود. ماجرا این بود که در جریان جنگ دوم جهانی زمینه‌های ایجاد یک دولت یهودی فراهم شد و از قضا ایران روابط خوبی با یهودیان داشت. منظور از زمینه‌های تشکیل دولت یهودی، ارائه طرح بریتانیا - به عنوان کشوری که از بعد از فروپاشی عثمانی قیمومیت فلسطین را به عهده داشت- به سازمان ملل است. طرحی که در ۱۹۴۸ (۱۳۲۷ شمسی) در این نهاد بین‌المللی تصویب و به تشکیل رژیم اسرائیل منجر شد.

از همان زمان درگیری‌های اعراب و اسرائیل آغاز شده بود و این کشور بر اساس استراتژی پیرامونی خود به دنبال یاران غیرعرب می‌گشت. ترکیه نخستین کشور اسلامی بود که رژیم صهیونیستی را به رسمیت شناخت و ایران گام دوم را به سوی این رژیم تازه‌تأسیس برداشت. البته این‌طور نبود که ایران از ابتدا با تشکیل این رژیم موافق باشد و حتی در سازمان ملل به طرح یادشده رأی منفی داد. در این اوضاع عواملی مانند حضور تعداد زیادی از اتباع یهودی ایران در فلسطین و مسائل اقتصادی مانند نفت و... موجب شد که نهایتا حکومت پهلوی به صورت دوفاکتو این رژیم را به رسمیت بشناسد.

شناسایی دوفاکتو

شناسایی دوفاکتو از نظر حقوقی غیررسمی و مشروط است؛ یعنی نماینده ردوبدل نمی‌شود، سفارت تأسیس نمی‌شود، قرارداد نوشته نمی‌شود و کشوری که دوفاکتو را اجرا می‌کند، می‌تواند رسمیت را پس بگیرد و روابط را قطع کند؛ درحالی‌که شناسایی دوژور از نظر حقوقی کاملا رسمی، قطعی و بازگشت‌ناپذیر است. از طریق آن می‌توان نمایندگی افتتاح کرد، نماینده ردوبدل کرد و در ابعاد مختلف، قرارداد امضا کرد. به‌رسمیت‌شناختن، ملغی نمی‌شود، مگر اینکه قطع روابط صورت گیرد، سفارت‌ها بسته شود و نماینده‌ها فراخوانده شوند.

برخی معتقدند در جریان به‌رسمیت‌شناختن اسرائیل و حتی روابط ایران و اسرائیل، برخی شخصیت‌ها تأثیرگذار بودند. گفته می‌شود که محمد ساعد با دریافت ۴۰۰ هزار دلار رشوه، مصوبه هیأت وزیران را گرفت و مخالفت‌های چهره‌های مذهبی مانند آیت‌الله کاشانی به جایی نرسید. این در حالی است که برخی دیگر معتقدند این داستانی است که مسائل مهم و مناسبات سیاست خارجی را به دایره افراد و اقدامات آنها تقلیل می‌دهد. گروه اول نادیده می‌گیرند که دولت قوام با علم به اینکه تسریع دریافت کمک‌های مالی پیش‌بینی‌شده در اصل چهار ترومن تا حدی مستلزم شناسایی دولت یهود است، برای حفظ روابط خود با کشورهای عربی؛ با صدور بیانیه‌ای تأسیس اسرائیل را محکوم و برای همکاری با دیگر کشورهای اسلامی در راستای آزادی فلسطین اعلام آمادگی کرده بود. به‌اضافه اینکه فضای داخلی کشور بعد از ترور نافرجام شاه (بهمن ۱۳۲۷) تغییر کرده و نه‌تنها خبری از مخالفت با تشکیل اسرائیل نبود؛ بلکه سپهبد حاجعلی رزم‌آرا، رئیس وقت ستاد ارتش ایران، در سخنرانی خود در باشگاه افسران، ارتش اسرائیل را به لحاظ کارایی و شهامت می‌ستود و الگوی ارتش ایران می‌دانست.

مسائلی مانند اختلاف درباره اروندرود نیز روابط ایران و عراق را با تنش همراه کرده بود. علاوه‌براین ورود غیرقانونی یهودیان عراقی به ایران برای رفتن به اسرائیل و درگیری‌هایی که بین یهودیان و مسلمانان ایجاد می‌شد، حکومت ایران را به زحمت انداخته بود. از سوی دیگر روابط حکومت پهلوی و مصر در پی جدایی فوزیه و محمدرضا شاه سرد شده بود. به‌این‌ترتیب مجموعه‌ای از عوامل مختلف دست‌به‌دست هم داد و پهلوی دوم در سفر خود به آمریکا (آبان ۱۳۲۸) مطمئن شد که برای برخوردارشدن از حمایت‌های این کشور راهی غیر از به‌رسمیت‌شناختن اسرائیل ندارد.

جایگاه نفت در روابط ایران و اسرائیل

روابط ایران و اسرائیل را در دوران پهلوی از چند زاویه سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و امنیتی می‌توان بررسی کرد. ایران پیش از اعلام موجودیت و تا پس از جنگ جهانی دوم، پل مهاجرت یهودیان به فلسطین بود و پس از تشکیل این کشور، از این کشور حمایت‌های اقتصادی، نظامی و سیاسی کرد و به یکی از عناصر استراتژی پیرامونی آن تبدیل شد. سابقه روابط تجاری بین بازرگانان یهودی و ایرانی نیز به قبل از شناسایی اسرائیل بازمی‌گشت. بازرگانانی که از طریق فروش کالا سود سرشاری کسب می‌کردند و با فشار و نفوذ خود به دولت ایران و اسرائیل، نقش تعیین‌کننده‌ای در ایجاد روابط اقتصادی گسترده‌تر ایفا کردند. دراین‌میان «نفت» از اهمیت ویژه‌ای برخوردار بود و نهایتا در پرتو مبارزات ملی‌شدن نفت شاهد بازپس‌گیری شناسایی اسرائیل از سوی ایران بودیم.

نگاهی به روابط اقتصادی اسرائیل و ایران بعد از شناسایی مجدد این کشور که تا پیروزی انقلاب اسلامی ادامه پیدا کرد، به‌خوبی گویای این واقعیت است.

گرمی روابط با کشورهای عربی

هم‌زمان با جنبش ملی‌شدن صنعت نفت و تشکیل کابینه محمد مصدق، بار دیگر موضوع روابط ایران و اسرائیل به میان کشیده شد. ازیک‌سو مبارزات نفتی در ایران دنبال می‌شد و ازسوی‌دیگر روحیه ضدامپریالیسم دولت مصدق به کشورهای عربی نیز رسیده بود و روابط آنها هر روز عمیق‌تر می‌شد. کشورهای عربی به مقامات دولت مصدق اطلاع داده بودند که اگر ایران شناسایی اسرائیل را پس بگیرد، از ما در جریان اختلافات ایران و انگلستان بر سر مسئله نفت حمایت می‌کنند. کنارگذاشتن ارتباط گسترده با اسرائیل در راستای جلب حمایت بازیگران بزرگ بین‌المللی همچون آمریکا فقط خواسته مصدق نبود و چهره‌های اثرگذار داخلی دیگری نیز با او هم‌نظر بودند. برای مثال آیت‌الله کاشانی در مصاحبه‌ای با روزنامه المصری بغداد گفته بود: «فسخ شناسایی اسرائیل توسط ایران حتمی است».

بی‌گمان گسترش روابط ایران و مصر دردوران مصدق و محبوبیت او در این کشور، نقش مهمی در ادامه مسیر به سوی قطع رابطه با اسرائیل ایفا کرد. این محبوبیت با استقبال گسترده مردم قاهره از مصدق در آن سفری که از نیویورک (سخنرانی در سازمان ملل) برمی‌گشت، خیلی به چشم آمد. مصدق در آبان ۱۳۳۰ و در پاسخ به دعوت نحاس پاشا، نخست‌وزیر مصر، درحالی‌که حکومت سلطنتی این کشور تقریبا به آخر کار رسیده بود، به قاهره رفت. حضور او در مصر احساسات ضدانگلیسی مردم این کشور را که آرام‌آرام درگیر قضایای مربوط به کانال سوئز می‌شدند بسیار تحریک می‌کرد و به‌همین‌دلیل دولت انگلستان و مخالفان مصدق در مجلس شورای ملی با انجام این سفر موافق نبودند.

خیابان مصدق

سیاست‌مداران بریتانیا ناآرامی‌های مصر را به طور مستقیم ناشی از اقدامات مصدق می‌دانستند و حتی «آنتونی ایدن»، وزیر خارجه وقت آنها، در خاطرات خود نوشته است: «مصر در پایان جنگ جهانی دوم کاملا آرام بود ولی حوادث ایران (ملی‌شدن صنعت نفت) آن کشور را آشفته و خروشان کرده بود و این آشفتگی از «شط‌العرب» تا «نیل» را در برگرفته بود و مصدق پیر با پیژاما و تختخواب آهنی‌اش به صورت یک چهره جسور و تهدیدآمیز درآمده بود، بدین‌ترتیب سفر مصدق به مصر در آن شرایط بحرانی اقدامی تهدیدآمیز علیه منافع انگلستان شمرده می‌شد».

به‌هرحال مصدق با وجود مخالفت‌های موجود و با توجه به اثرات مثبت این سفر برای نهضت ملی ایران و مصر، به این کشور رفت. نشانه روشن و مصداق بارز این اثرگذاری مثبت آن است که اکنون بعد از سال‌ها هنوز هم در این کشور خیابانی به نام مصدق خوانده می‌شود. خیابانی که بعد از روی‌کارآمدن سادات در مصر و برای خوشامد محمدرضا پهلوی تغییر نام داد اما هیچ‌وقت به نام جدید خوانده نشد. مردم همچنان این خیابان را مصدق می‌نامیدند و بعد از پیروزی انقلاب اسلامی نیز بار دیگر تابلویی با همین عنوان نصب کردند.

نامیدن یک خیابان به اسم مصدق فقط یک نشانه است اما اثر انکارنشدنی او در مصر را باید در ملی‌شدن کانال سوئز مشاهد کرد. این اثرگذاری به حدی است که جمال عبدالناصر گفته بود؛ این کار را با الهام از مصدق انجام داده است. حتی فرزند مصدق نیز در خاطرات خود از سفر پدرش به قاهره به این نکته اشاره کرده و می‌گوید: «نحاس پاشا، که به زبان فرانسه حرف می‌زد به پدرم گفت: این مردم برای خوشامدگویی به شما اجتماع کرده‌اند، باید خودتان را از بالکن به جمعیت نشان بدهید. پدر به بالکن آمد. جمعیت موج می‌زد و مردم با فریاد خروشان خود شعار می‌دادند. پدرم که به هیجان آمده بود رو به نحاس کرد و گفت: «برادر، تو با این مردم باید انگلیسی‌ها را از کانال سوئز بیرون کنی!»

تلاش اعراب برای لغو شناسایی اسرائیل

براساس اسناد وزارت امور خارجه ایران، در این مقطع زمانی بسیاری از روزنامه‌های جهان عرب پیگیر این بودند که ایران شناسایی اسرائیل را لغو کند. برای نمونه روزنامه «المصری» در گزارشی از اقدامات علمای «الازهر» برای جلوگیری از به‌رسمیت شناخته‌شدن اسرائیل توسط ایران آورده بود که علمای الازهر از آیت‌الله کاشانی می‌خواهند تا در راستای لغو شناسایی اسرائیل از سوی ایران اقدام کند و معتقد بودند که «این عمل در راه تحکیم روابط دوستانه بین ایران و دول اسلامی و عربی که به وحدت کلمه و اتحاد ملل عربی و اسلامی علاقه‌مندند، قدم مؤثری خواهد بود».

روزنامه «النذیر» سوریه نیز در مقاله‌ای با نام «دولت‌های شرقی و اسلامی اعراب را نادیده گرفته‌اند و اسرائیل را شناخته‌اند» پرسیده بود: «آیا می‌توانیم از پیشوای ایران که تخت انگلستان را لرزانیده، امیدوار باشیم که کاری کند تا ایران شناسایی خود را نسبت به دولت اسرائیل پس بگیرد؟»

علاوه بر این «جوانان مجاهد» بغداد در نامه‌ای به آیت‌الله کاشانی نوشتند:« امروزه ایران مرکز خطرناکی برای جاسوسی علیه دولت‌های عربی شده است و حال آنکه دولت‌های مزبور اسرائیل را محاصره اقتصادی نموده تا بدین‌وسیله آن را فقیر و بالاخره از پای درآوردند. شناسایی دولت دستجات یهود از طرف دولت مسلمان ایران ضربه‌ی مهلکی بر پیکر دولت اسلامی و عربی می‌باشد. بدین وسیله استدعا داریم نفوذ مذهبی و سیاسی خود را در نزد میهن‌پرستِ غیرتمند، دکتر مصدق، به کار ببندید تا هرگونه ارتباطی را بین ملت مسلمان ایران و بین یهود قطع نمایند».

مخالفان داخلی ارتباط با اسرائیل

تلاش‌های جهان عرب و ارتباط آنها با ایران که روزبه‌روز تقویت می‌شد به آنجا رسید که علاوه بر مخالفان قدیمی ارتباط با اسرائیل همچون آیت‌الله کاشانی، چهره‌های دیگری نیز به جمع مخالفان بپیوندند. نطق حسین مکی در مجلس شورای ملی یکی از نمونه‌هایی است که جو داخل کشور را به‌خوبی نشان می‌دهد. او در اوایل خرداد در نطقی به موضوع شناسایی اسرائیل در زمان محمد ساعد به‌شدت حمله کرد و انجام این عمل را فقط با دریافت رشوه از سوی نخست‌وزیر وقت (ساعد) امکان‌پذیر دانست. او در سخنان بسیار کوتاه خود گفت: «جبهه ملی از اول موافق نبوده و نیست».

براساس اسناد وزارت خارجه، این سخنان مکی در مطبوعات جهان عرب بازتاب درخورتوجهی داشت. برای مثال روزنامه «الفیحا» در مقاله «شناسایی دولت ایران از کشور اسرائیل» نوشت: «هنگامی‌که در سال ۱۹۴۹دولت ایران، اسرائیل را به‌رسمیت شناخت، ما هیچ شک نداشتیم که دست‌های بیگانه در کار است... به‌این‌جهت است که از شنیدن سخنان آقای مکی که در پارلمان ایران گفت: شناسایی اسرائیل از طرف ایران با رشوه صورت‌پذیرفته، هیچ دچار شگفتی نشدیم و نیک می‌دانیم که در آن موقع هم، جبهه‌ملی که در رأس آنها دکتر مصدق بود، با این شناسایی مخالفت کرد».

همه این مخالفت‌ها در داخل ایران و جهان عرب به آنجا رسید که «باقر کاظمی»، وزیر خارجه وقت ایران، در آن جلسه مجلس شورای ملی (۱۶ تیر ۱۳۳۰) اعلام کرد: «عرض کنم به‌جهت اینکه دولت ایران دیروز تصمیم خودش را اجرا کرد و ژنرال، کنسولگری را که در بیت‌المقدس بود منحل کرده و رسیدگی به کار آنها را به سفارت ایران در امان محول کرد. از این طرف هم دولت مصمم نیست راجع به شناسایی رسمی اسرائیل اقدام دیگری کند و نماینده‌ای هم از اسرائیل در ایران قبول نکرده و نخواهد کرد».

انحلال کنسولگری و قطع رابطه

نکته درخور توجه این بود که لغو شناسایی اسرائیل نیز همچون پذیرش آن، سیاست‌مدارانه صورت گرفت. همان‌طورکه آن زمان به‌صورت دوفاکتو با تأسیس این دولت موافقت و روابط جدی و رسمی درپیش گرفته شد، در سال ۱۳۳۰ نیز کسی حرفی از قطع رابطه نزد و براساس اعلامیه رسمی دولت ایران، تصمیم انحلال کنسولگری ایران در بیت‌المقدس، به دلیل مشکلات مالی اتخاذ شد.

ادامه در صفحه ۱۹

روزنه

راه‌کشاندن داعش به دادگاه جنایت بین‌المللی

● مدیرکل سیاسی و امنیت بین‌الملل وزارت امور خارجه با اشاره به دومین گزارش دبیرکل سازمان ملل متحد درباره داعش تأکید کرد: گزارش‌هایی از این دست می‌تواند مبانی حقوقی کشاندن داعش و فرماندهان آن به دادگاه‌های جنایت بین‌المللی را فراهم کند. به گزارش ایلنا، حمید بعیدی‌نژاد در یادداشت اخیر خود در کانال تلگرامی‌اش نوشت: «دبیرکل سازمان ملل متحد حدود یک‌ماه پیش به درخواست شورای امنیت، دومین گزارش خود را در ۲۱ صفحه حاوی آخرین تحولات مربوط به فعالیت‌های گروه داعش منتشر کرده است که برخی نکات مهم آن به قرار زیر است: ۱- داعش باوجود فشارها و محدودیت‌ها، به‌علت دسترسی مستقیم به نقاط مرزی که امکان نقل‌وانتقال جنگجویان و جابه‌جایی تجهیزات و مهمات نظامی و نقل‌وانتقال منابع مالی را فراهم می‌کنند هنوز قدرت عملیاتی خود را حفظ کرده و امکان طراحی عملیات نظامی را دارد. ۲- داعش در عراق و سوریه حدود ۳۰هزار نیرو در اختیار دارد که عمدتا از کشورهای خاورمیانه، آسیای‌مرکزی و شمال آفریقا هستند. عده‌ای از اروپا و آسیای جنوب‌شرقی هم به آنها پیوسته‌اند. با حملات نظامی اخیر و تشدید محدودیت‌ها، روند پیوستن نیروها به داعش کُند شده است. ۳- منابع تأمین مالی داعش جدا از منابع مالی مستقیم، شامل فروش نفت، اخذ مالیات و انواع قاچاق از جمله قاچاق اشیای عتیقه و آثار باستانی که از موزه‌ها و سایت‌های باستانی عراق و سوریه به‌دست آمده‌اند، می‌شوند. به‌علت حملات هوایی و کاهش صادرات داعش، برای اولین‌بار از ۹ ماه پیش حقوق جنگجویان در مرکز حکومت داعش تا نصف کاهش یافته است. همچنین با تصمیم دولت عراق برای کاهش حقوق کارمندان شاغل در سرزمین‌های اشغالی داعش، مجموعا در این دوره ۲۰میلیارد دلار کمتر به این سرزمین‌ها ارسال شده است. در همین دوره با ادامه حملات نظامی و محدودیت‌های مرزی، صادرات نفت داعش بین ۳۰ تا ۵۰ درصد کاهش یافته و فروش اشیای عتیقه و باستانی داعش از سرزمین‌های اشغالی عراق و سوریه نیز با کاهش قابل‌ملاحظه‌ای مواجه شده است.با این روند پیش‌بینی می‌شود که داعش به راه‌هایی چون تبدیل طلا و ارزهای محلی به ارزهای بین‌المللی، استفاده از سیستم حواله به‌جای استفاده از روش‌های مجرمانه و جرائم سازمان‌یافته برای اکتساب و تبادل پول و دارایی‌های غیرقانونی روی بیاورد.

ادامه در صفحه ۱۹